

Bussumers in het leger van Napoleon

Iny
Hoogdijk

Op 5 mei 2021 vierden we in Nederland de bevrijding van de Duitse bezetting in 1945. In Frankrijk richtte men zich op een heel andere oorlog of eerder een persoon: het was 200 jaar geleden dat Napoleon Bonaparte stierf. Was het wel kies zijn overlijden te herdenken, omdat hij zoveel leed had aangericht in Europa?

Kaart van Europa
in 1812

Dienen in het leger van Napoleon

In gesprekken in kleine kring hoor je soms zeggen dat een voorouder ook in het leger van Napoleon gediend heeft en al of niet is teruggekeerd. Sinds kort is het mogelijk na te gaan bij welke eenheid die militair was ingedeeld. De database van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) is daarbij een grote hulp. Voor nadere details verwijst het Instituut echter naar de Service Historique de la Défense in Vincennes/Parijs¹, waar slechts een deel van de stamboeken is gescand; de rest moet nog volgen. Uit Bus-

sum treffen we vijf jongemannen aan die in het leger van Napoleon hebben gediend.

Gijs van Breemen

De meeste soldaten dienden bij de linieregimenten, waarbij de soldaten zich opstelden in achterelkaar gelegen linies, om daarna linie voor linie vuur te geven. Gijsbert van Breemen was een van hen. Hij werd geboren in Bussum op 8 april 1782, althans volgens de militaire stamboeken, als zoon van Gerrit Gijsbertsz van Breemen en Emmetje Evers van Aken.

NUMEROS D'ENREGISTREMENT ET SIGNALEMENTS des SOUS-OFFICIERS ET SOLDATS.	DATES de l'arrivée au Corps des Recrues, LEUR QUALITÉ, LEUR DERNIER DOMICILE, ET LEUR PROFESSION.	NUMEROS des BATAILLONS ou Escadrons, et des Compagnies.	GRADES et DATES DES NOMINATIONS à ces grades; ACTIONS D'ÉCLAT, et BREVETS D'HONNEUR.	DATES ET MOTIFS DE SORTIE DU CORPS, DÉCÈS, SERVICES ANTERIEURS, BLESSURES, ET CAMPAGNES DE GUERRE.
N.° 3394 <i>Van Breemen</i> (prénoms) <i>Gijsbert</i> fils de <i>Guaré (G.)</i> et de <i>Jansje Hendriks</i> le 04-11-1811 à <i>Bussum</i> canton de <i>Naarden</i> département de <i>Utrecht</i> taille d'un mètre <i>70</i> centimètres, visage <i>blanc</i> front <i>large</i> yeux <i>bleus</i> nez <i>droit</i> bouche <i>proprement</i> tend cheveux <i>blonds</i> sourcils <i>blonds</i> marques particulières	Arrivé au Corps le <i>14 novembre 1811</i> enrôlé volontaire incorporé, venant d conscriit de l'an remplaçant un conscrit de l'an <i>1809 Cl. 100</i> du département d compris sur la liste de désignation du canton de sous le N.° son dernier domicile était à <i>Bussum</i> département de <i>Utrecht</i> profession <i>Joumalier</i>	<i>3e Bataillon</i> <i>à Bat 5</i> <i>Gijsbert</i> <i>de Gomme</i> <i>van Breemen</i> <i>van Breemen</i> <i>van Breemen</i> <i>van Breemen</i>		<i>Sorti le 14 novembre 1811</i> <i>à Bat 5</i>

Gijsbert, dagloner van beroep, trad toe als remplaçant (vervanger) van een dienstplichtige van het jaar 1809, met de naam Gijsbert Jan Domme, woonachtig te Amsterdam.

Op 14 november 1811 kwam Gijsbert aan bij zijn eenheid, het 123de Regiment Infanterie van Linie. Vermoedelijk ontving hij in het depot in Saint-Omer (Sint-Omaars) in Noord-Frankrijk een uitrusting en voerde hij er zijn eerste exercities uit. Bij inschrijving ontving Gijsbert nummer 3394, maar hij werd al op 31 december 1811 weer overgeplaatst naar het 9de Regiment Artillerie te Voet. Dit regiment was o.a. actief in Rusland in 1812. Het is niet duidelijk waar Gijsbert precies is geweest, maar hij is in ieder geval teruggekeerd. In 1828 is hij een huwelijk aangegaan in Bussum, waar hij uiteindelijk ook in 1859 is overleden. Zijn laatst bekende beroep was kleebleker.

Klaas Gerrit Fokker

Gerrit Fokker en Jansje Hendriks hadden twee zonen die opgeroepen werden.

Klaas Gerrit Fokker, geboren in Bussum op 28 april 1789, was ingedeeld bij het 3de Cohort van de Nationale Garde met als standplaats Amsterdam, onder inschrijfnummer 111. Het was de bedoeling dat deze eenheid het Hollandse grondgebied zou beschermen. In februari 1813 werd het 3de Cohort echter overgeheveld naar de Grande Armée om mee ten strijde te trekken in Duitsland. Omdat de stamboeken van het 3de Cohort niet gedigitaliseerd zijn, kunnen we niet nagaan wanneer Klaas is toegetreden tot deze eenheid en evenmin wat hij gedaan heeft en wanneer hij de dienst heeft verlaten. Je mag aannemen dat hij tot de lichte van 1809 behoort heeft (het jaar waarin hij 20 jaar werd) en in 1811 opgeroepen is. Hij blijkt heelhuids teruggekeerd te zijn, want

Inschrijving van Gijsbert van Breemen in stamboek van 123ste RIL

Uniformen van linessoldaten

hij is in 1820 in Bussum getrouwd en hier ook overleden in 1849.

Hendrik Fokker

Hendrik Fokker, geboren in Bussum op 20 mei 1792, diende onder inschrijfnummer 27825 bij het 5de Regiment Tirailleurs van de Garde. Hij was een dienstplichtige

januari 1813 een nieuw leger samen van ca. 400.000 man, merendeels bestaande uit rekruten uit het Franse Rijk, waartoe ook Holland hoorde. De slag bij Dresden was de eerste slag van de Najaarsveldtocht. Deze slag (26 en 27 augustus) werd nog door Napoleon gewonnen, maar Hendrik werd als vermist beschouwd vanaf 26 augustus 1813.

NUMÉROS D'ENREGISTREMENT ET SIGNALEMENTS.	DÉTAIL DES SERVICES.	CAMPAGNES, BLESSURES ET DERNIER MOUVEMENT.
27825 Fokker Hendrick Fils de Guit, et de Sandt/Hendrick né le 20 Mai 1792 à Bussum canton d'Naarden, dép. d'Orange Conscrit de 1812 du dép. d'Orange, n. 67.	Entré au service le 26 Avril 1813 au Dépôt-général de Conscrits de la Garde venu le 26 Avril 1813, d'Orange au 5. Rég. d'Infer. passé le passé le passé le	A fait les campagnes des ans 1813 en Saxe. Absent du 26 août 1813, après la bataille de Dresde.

Inschrijving van Hendrik Fokker in stamboek van 5de Regiment Tirailleurs van de Garde

(conscrit) van het jaar 1812 en was nummer 67 op de conscriptielijst van het kanton Naarden. Op 26 april 1813 kwam hij in dienst bij het Dépôt Général des Conscrits de la Garde en werd twee dagen later ingedeeld als soldaat bij het 5de Regiment. Hij heeft de campagne van 1813 in Saksen meegemaakt. Na de zo rampzalig verlopen Russische Veldtocht in 1812 stelde Napoleon in

5de Regiment Tirailleurs van de Garde

Henricus Vervat

Henricus Vervat, geboren op 30 juli 1792 in Bussum als zoon van Antonius Vervat en Elisabeth Jansen Schalk, was een dienstplichtige die als nummer 10 op de conscriptielijst van het kanton Naarden stond. Het was een laag nummer, dus hij had een grote kans om opgeroepen te worden. Hij kwam op 11 augustus 1813 terecht bij de 24ste équipage de Haut-Bord: een infanterie-eenheid die onder Napoleons marine viel. Een groot aantal soldaten van deze équipages werd op 16 oktober 1813 overgeplaatst naar het 86ste Regiment Infanterie van Linie, waarschijnlijk om de verliezen van die eenheid aan te vullen. Henricus diende er als soldaat bij het 1ste bataljon, 2de compagnie. In de slag bij Leipzig, die plaatsvond tussen 16 en 19 oktober 1813 en de 'Volkerenslag' werd genoemd, werd Napoleon verslagen en dwong men hem zich terug te trekken tot over de Rijn. In Mainz kwam Henricus op 26 oktober in het hospitaal terecht, waar heel veel militairen met tyfus en cholera lagen. Zijn naam werd op 25 maart 1814 administratief doorgehaald in de stamboeken, omdat hij al zo lang in het ziekenhuis lag. Zijn naam komt niet voor in de namenklapper op de Overlijdensakten

NUMÉROS D'ENREGISTREMENT ET SIGNALEMENTS des SOUS-OFFICIERS ET SOLDATS.	D A T E S de l'arrivée des Recrues au Corps, LEUR QUALITÉ, LEUR DERNIER DOMICILE, ET LEUR PROFESSION.	NUMÉROS des BATAILLONS ou Escadrons, et des Compagnies.	GRADES, et DATES DES NOMINATIONS à ces grades; ACTIONS D'ECLAT, et BREVETS D'HONNEUR.	D A T E S ET MOTIFS DE SORTIE DU CORPS. DÉCÈS. SERVICES ANTERIEURS, BLESSURES, ET CAMPAGNES DE GUERRE.
N.º 9430 <i>Verga</i> <i>Bony</i> fils de <i>Antoine</i> et de <i>Sibie Stanislas</i> né le 30 juil. 1792 à <i>Bussem</i> canton de <i>Naarim</i> département de <i>Suisse</i> taille d'un mètre <i>67</i> centimètres, visage <i>rose</i> front <i>bas</i> yeux <i>bleus</i> nez <i>gros</i> bouche <i>large</i> menton <i>étroit</i> cheveux <i>et</i> sourcils <i>chât.</i> marques particulières	Arrivé au Corps le <i>16 fév. 1813</i> enrôlé volontaire incorporé, venant de <i>l'equipement</i> <i>de l'armée de Naarim</i> consent de l'an remplaçant un conscrit de l'an du département d compris sur la liste de désignation du canton <i>de Naarim</i> sous le N.º <i>10/58</i> son dernier domicile était à <i>Bussem</i> département de <i>Suisse</i> profession d	<i>1.º</i> <i>du 2.º</i>	<i>Solas</i>	<i>Mort par suite de la maladie le 29 janv. 1814</i> <i>à l'hosp. de l'armée de Naarim le 26 8 1813</i>

van Nederlandse soldaten in Franse Krijgsdienst over de jaren 1792-1815.² Waarschijnlijk is hij evenmin teruggekeerd.

Jacob Ruijer

Jacob Ruijer, ten slotte, is de laatste Bussumer die in de database van het NIMH te vinden is. Hij werd op 15 februari 1790 in Bussum geboren, als zoon van Jacobus Ruijer en Lamberta Boshuijsen. Ingelijfd bij het 37ste Regiment Lichte Infanterie ontving hij het inschrijfnummer 977. Een lichte infanterist, ook jager genoemd, moest zich snel kunnen verplaatsen en zijn uitrusting was daarom ook lichter dan de uitrusting

van een gewone infanterist. Bij gebrek aan een scan ontbreken nadere gegevens over Jacob. Het 37ste Regiment werd op 7 februari 1812 opgericht uit reserve-compagnieën van andere regimenten. Het was in 1813 actief in Duitsland in de veldslagen bij Lutzen, Bautzen, Dresden, Kulm, Leipzig en Hanau. Vermoedelijk is Jacob vermist geraakt in een van de vele slagen die Napoleon gevoerd heeft.

Van de vijf Bussumers die ingelijfd zijn geweest bij een van de legeronderdelen van Napoleon zijn er dus twee teruggekeerd en drie vermist.

Barre Russische winter 1812; schilder onbekend

Noten

1. www.memoiredeshommes.sga.defense.gouv.fr/
2. In het Nationaal Archief in Den Haag